

СОКРАТИВСЬКИЙ ІДЕАЛ У ФІЛОСОФІЇ ЛЬВІВСЬКО-ВАРШАВСЬКОЇ ШКОЛИ

Зрозуміло, що феномен філософської школи передбачає постать вчителя. Про учнів говорити не будемо, оскільки "учень не вище від вчителя", та й послідовники, як показують сократичні школи, можуть виявитись циніками. Автор тез на власні вуха чув, як такі прихильники вітчизняної школи філософії окреслювали її засновника як "філософську сірість", котра подібно до своїх учнів не прогриміла на цілий світ. Звичайно, засновник Львівсько-Варшавської не потребує реабілітації, а все висловлене нижче слід розглядати як данину шани філософу, котрий за взірць для себе взяв Сократа. А разом з тим являв поставу стоїків щодо обставин життя. Слідування сократівському ідеалу дозволило створити філософську школу, а позиція стоїцизму перенести тягарі оточення. Отже, з огляду сказаного в подальшому мова піде виключно про засновника Школи К.Твардовського.

Визначимо поставу вчителя наступним рівнянням:

Вчитель = вихователь + викладач + друг.

Отже, вихователь. В автобіографії Твардовський пише, що за приклад для себе він взяв Сократа. А як відомо, сократівський ідеал полягає власне на вихованні, ядром якого є нерозбіжність слова та вчинку. Ця нерозбіжність є нічим іншим, як максимально широко трактованою дефініцією істини. Коротко кажучи, філософ не тільки проголошує якісь твердження, але й демонструє їх власною поставою. Саме так і робив Твардовський.

Викладачем Твардовський був чудовим, про що свідчать спогади його учнів. Провідною вимогою була декартівська ясність та чіткість матеріалу, що викладається. "Хто ясно мислить – промовляв Твардовський – той ясно і говорить". Виклади він починав з сьомої години ранку, ще при свічках. Намагався познайомити студентів з усіма "новинками" сучасної філософії. Але і знання історії філософії було прапором школи. Проблеми відверто дискутувались на семінарах з використанням сучасної Твардовському майевтики, але без іронії! Твардовський не дозволяв собі показувати зверхність над учнями, хоча приводи зрідка бували, наприклад, коли один із майбутніх українських письменників робив доповідь про марксизм.

Підсумовуючи, пошлемось на чисельні оцінки сучасників та подальших дослідників діяльності Твардовського. Ці оцінки (при розбіжностях у інших характеристиках Твардовського) одностайні: це був чудовий педагог.

Друг. У Твардовського були дружні стосунки з Степаном Балеєм, Владиславом Татаркевичем, Тадеушем Вітвіцьким, вже не кажучи про Казимира Айдукевича, котрий став його зятем. З переліченими особами Твардовський був на "ти". Зрештою, достатньо згадати т.зв. *privatissimum*, тобто домашні збори, які проходили у помешканні Майстра, як називали професора його учні. І звичайно, всі дотримувались відомого висловлювання Аристотеля про Платона щодо Твардовського. На цьому і полягало вшанування Вчителя. Саме так, з великої літери у приватних зверненнях називали засновника школи.

Це про особисте. А тепер про суспільне, бо саме протиріччя між особистим та громадським в значній мірі визначили успіх школи, її занепад, а разом з тим розчарування її засновника. Без перебільшення можна сказати, що патріотизм був тем вогнем, на якому була приготовлена більшість "страв" у школі. Твардовський без спочинку розпалював цей вогонь, не даючи йому перетворитись у націоналістичне полум'я. А так сталось після отримання Польщею незалежності. І Твардовський знайшов єдине правильне рішення: відкинувши спокуси, що надходили зі Столичного міста Варшави, він залишився вірний своїй першій і єдиній кафедрі, плекаючи нові покоління філософів. Джерело повинне залишатись не заму́тненим. Особистим прикладом Твардовський продовжував справу виховання молоді, підтверджуючи вірність сократівському ідеалу.

Оксана Онищук

Національний університет "Львівська політехніка",
м. Львів

ФІЛОСОФІЯ ЯК СТИЛЬ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ ПЕРЕД БОГОМ З ЖАЛОМ БЕЗКОНЕЧНОСТІ В ДУШІ (ЗА С. К'ЄРКЕГОРОМ)

За висловом відомого мислителя М. Мамардашвілі, філософія – це оформлення і розвиток до крайності станів (тобто, мислення про предмети, коли вони розглядаються під кутом зору кінцевої мети історії і світобудови) за допомогою всезагальних понять, але на основі власного